

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 20.

V Ljubljani, 15. oktobra 1883. l.

XXIII. leto.

Podučiteljev ni več na Kranjskem.

Poslednji čas je bilo imé „podučitelj“ na Kranjskem le še v glavnem mestu — v Ljubljani — in sicer pri mestnih ljudskih šolah; a slavni, domoljubni mestni odbor je v seji v 28. dan septembra t. l. plače mestnih ljudskih učiteljev in učiteljic uravnal, ter imé „podučitelj“ popolnoma odpravil. Vrli načelnik šolskega odseka, gospod profesor Fr. Šuklje, je o tej važni stvari nekako tako-le poročal:

Predlog o uravnanji, oziroma povikšanji učiteljskih plač opira se na jako neugodno razmerje, v katerem so Ljubljanske učiteljske plače v primeri s plačami učiteljev po deželi in v sosednih mestih, dalje na postavno določbo §. 55., drž. zakona z dné 14. maja 1869. l., in na priznano važnost, katero ima ljudsko šolstvo vsacega národa za njegovo omiko.

I. Učiteljstvo Ljubljanskih javnih ljudskih šol za dečke obstoji iz dveh nadučiteljev, ob enem šolskih vodij, šestero učiteljev, štirih podučiteljev, treh pomožnih učiteljev in jednega kateheta.

Na dekliškejši šoli je nastavljena jedna nadučiteljica, jedna učiteljica, dve podučiteljici, jedna pomožna učiteljica in jeden učitelj verozakona.

Ako se ne oziramo na plače nadučiteljev, katera uživata funkcijske doklade in nadučiteljice, ki je v istem položaji, sistemizirane so plače Ljubljanskih učiteljev po sledečej skali: 700 gld. (petletne doklade 60 gld.) za učitelja; 500 gld. (z eventualno petletno doklado 42 gld.) za podučitelja; 400 gld. za pomožnega učitelja. Na dekliškejši šoli ima učiteljica 600 gld. (petletna doklada 60 gld.); podučiteljica 420 gld. (z eventualno petletno doklado 42 gld.); pomožna učiteljica 400 gld. Učitelj verozakona ima le remuneracijo letnih 80 gld. in tudi katehet na dekliškejši šoli se odškoduje s primerno letno remuneracijo.

Kdor koli te številke objektivno pregleduje, našel bode, da so Ljubljanski učitelji v zelo neugodnem razmirji nasproti svojim tovarišem po deželi. Tù moramo v prvej vrsti poudarjati uprav sramotilni factum, da ima Ljubljansko mesto še kategorijo „podučiteljev“, katerih sicer nikjer po vsej deželi ne nahajamo. Kakor hitro zapusti pripravnik svoj zavod ter si poišče službo na deželi, postane takoj, tudi brez učiteljskega izpita, učitelj, mej tem, da se v glavnem mestu zasluženi pedagogi z vsemi izpiti po celih deset let v trudapolnej službi mučijo te rnemajo drugega naslova, nego maločastni naslov „podučitelja“.

Da se s tem občinstvu nasproti podkopava njih veljava ter žali njih učiteljska čast, je očividno. Sicer pa imamo za to trditev tudi obilo družih dokazov, mej drugimi znani

faktum, da je uredništvo „Schulzeitung“ letos še hotelo sramotiti vestnega mestnega učitelja s tem, da mu je očitala njegovo podučiteljstvo, ter ga imenovala „ein nach dem Lehrertitel haschendes Individuum“.

Vsekako bi se godila Ljubljanskim učiteljem krivica, ako se ne odpravi inštitut „podučiteljev“.

Ali tudi v gmotnem oziru so Ljubljanski učitelji na slabem, ako jih primerjamo z učitelji po deželi, zlasti, odkar so se učiteljske plače vsled deželne postave po vsej deželi, Ljubljano izvzemši, 9. marca 1879. l. izdatno povikšale.

Naravno je, da se za učiteljske službe v glavnem mestu oglašajo najboljše moči; ako bi ostali na deželi, prišli bi gotovo kmalu v I. ali vsaj v II. vrsto učiteljskih plač s 600, oziroma 500 gld. na leto. Ker bi ob enem večjidel postali nadučitelji, poskočila bi vsled funkcijskih doklad njih plača na 700 gld., oziroma 575 gld., ali vsaj na 500 gld. Ako temu še prištevamo, da ima učitelj na deželi svoje naturalno stanovanje z vrtom, da si lahko pridobi stranski zaslužek kot organist itd., ter ako uvažamo, da si učitelj v malih mestih in trgih lahko kaj po strani zasluži tudi s privatnim poukom v premožnejših rodbinah, in da je življenje po deželi večjidel ceneje od onega v glavnem mestu, prišli bomo nehote do rezultata, da je ljudski učitelj v kranjskeji stolnici mnogo slabše dotiran, nego njegovi tovariši po deželi.

Isti rezultat se nam pa kaže, ako primerjamo Ljubljanske učiteljske plače onim sosednjih večjih mest. Tako imajo na pr. učitelji Graški letne plače 900 gld. s petletnimi dokladami po 90 gld.; Celjski učitelji 800 gld. z doklado 80 gld.; Mariborski 800 gld.; Goriški sicer le 600 gld. plače in 60 gld. doklade, pa 180 gld. stanarine; Zagrebški učitelji 700 gld. plače, 70 gld. petletne doklade in 105 gld. stanarine, kar vse jasno utemeljuje našo prej navedeno trditev. Še bolj očitno pa je to neugodno razmerje, ako si ogledamo število učencev, katero pride povprek na posameznega učitelja.

Tako diferuje v Gradci to povprečno število od 56 do 72 učencev, v Celji znaša 54, v Mariboru 61,5, v Gorici 53,5, v Zagrebu celó le 44—45, v Ljubljani pa na I. mestnej šoli 75, na drugej 72. Trud učiteljev v Ljubljani pa je deloma tem bolj mučen, ker so šolski prostori na I. mestnej šoli, kakor je v obče znano, popolnem nedostatni in v zdravstvenem oziru celó škodljivi.

Tedaj kaže vsako primerjanje nujno potrebo, da se Ljubljanskemu učiteljskemu osebju plače uravnajo, oziroma izboljšajo.

II. Sicer pa za to govori tudi §. 55. državne postave z dné 14. maja 1869. l., kateri izrečno naglašá: „Najmanjši prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na nižje iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani se truditi s postranskimi deli, lahko vso svojo moč obračajo na svoj poklic in da je učiteljem še tudi mogoče svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.“

Tega zakonitega načela držala se je država, uredivši plačo ljudskih učiteljev na c. k. vadicah. Kdo pa bi mogel trditi, da letna plača 500 gld. omikanemu možu zadostuje, da brez stranskega posla svojemu stanu primerno živi, ali celó svojo družino vzdržuje? Pri sedanjej dragini so tedaj učitelji Ljubljanskih ljudskih šol primorani, iskati si kak postranski zaslužek ter odtegovati svojo moč prvotnemu namenu, šoli. To pa je za njih bolj mučno, ker tako zvane „ponavljalne ure“ na mestnih ljudskih šolah, katere obiskujejo le otroci ubožnejših rodbin, kaj malo nesó, ker je dalje silno težavno privatno poučevati vsled prevelike konkurencije pripravnikov in drugih dijakov, in ker so vsi učitelji tako preobloženi z uradnimi posli, da nima jo ne časa, ne fizičnih močij za privatni pouk.

Tedaj je predlog odsekov utemeljen tudi gledé §. 55. drž. zakona.

III. Za ta predlog pa govori tudi ozir na silno važnost, katero ima ljudsko šolstvo za narodni napredek. Razvoj našega šolstva odvisen je v prvi vrsti od načina, kako da ljudska šola izpolnjuje prevažno svojo nalogo. To treba naglašati posebno sedaj, ko je presлавni deželni šolski svet, ustrezaje prošnji Ljubljanskega zastopa, vpeljal slovenski učni jezik po javnih mestnih šolah. Ta določba stala bode sigurno obilo truda in požrtvovalnega delovanja in jednaka požrtvovalnost more se pričakovati od mestnih učiteljev le tedaj, ako jih materialni njih položaj vsaj varuje lakote in skrajnega uboštva.

Ne da se sicer tajiti, da se bode z reguliranjem učiteljskih plač mestna blagajna obremenila za precejšnjo svoto. Ali oziraje se na jasno in nujno potrebo, katero je odsek dokazal, oziraje se dalje na važnost mestnega šolstva in v gotovej nadi, da bodejo mestni učitelji za naprej tem vestneje izvrševali svoje dolžnosti, ter se trudili z odgojo značajne in inteligentne mladine, predlaga šolski odsek, naj sl. mestni zbor sklene:

1. Dohodki ravnateljev in ravnateljic ostanejo neizpremenjeni tudi za naprej.

2. Službe podučiteljev, oziroma podučiteljic, se odpravijo ter mesto njih se ustanovijo učiteljske službe I. in II. vrste.

3. Učitelji I. vrste na deških šolah imajo 700 gld. letne plače s petletnimi dokladami 60 gld. in poleg tega se jim odmeri starinska doklada 100 gld., katera se pa ne ušteva v pokojnino. Učitelji II. vrste pa dobivajo letne plače 600 gld. s petletnimi dokladami po 60 gld.

4. Učiteljskih služb I. vrste se ustanovi za deške šole toliko, kolikor je razredov; in sicer se nastavijo kot učitelji I. vrste vsi dosedanji učitelji ter naj se uvrsti v to kategorijo tudi služba kateheta na mestnih deških šolah. Učitelji II. vrste se imenujejo dosedanji podučitelji, za dve novi službi I. vrste pa se razpiše konkurs.

5. Gledé učiteljic na dekliške šoli naj velja načelo, da se sistemizuje za dekliško šolo le jedno učiteljsko mesto I. vrste, katero zavzema ravnateljica. Vse druge službe so brezizjemno druge vrste z letno plačo 500 gld. ter s petletnimi dokladami po 50 gld. Dosedanje učiteljice in podučiteljice imenujejo se učiteljicami II. vrste; ako bi pa katera učiteljica dosedaj večjo plačo imela, nego je plača učiteljic II. vrste, potem ostane pri svojih dosedanjih dohodkih.

6. Plače pomožnih učiteljev, oziroma učiteljic, sistemizovane so s 40 gold. mesečnega plačila za vsak mesec šolskega pouka, kakor dosihmal.

7. Slavnemu mestnemu magistratu se naroča, da oziraje se na to prenapredbo pripravi vse, kar je potrebno, da se ti sklepi mestnega zbora zaradi učiteljskih plač izvršijo počenši od 1. januarja 1884. l.

Slavni mestni zbor je jednoglasno pritrdil vsem tem predlogom, in mestno učiteljstvo, ki je uže več let čakalo rešenja, rešeno je bilo svojih nadlog ter bode ta svoj rešivni dan — velikodušni sklep previdnih mestnih očetov — z zlatimi črkami zapisalo v šolsko kroniko. Hvala Bogu in vrlému mestnemu starešinstvu! zdaj so prejemki učiteljski (po §. 55. postave s 14. maja 1869. l.) vendar odmerjeni tako, da učitelji, ne primorani ravno truditi se preveč s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo. Zraven pa je še zanimljivo to, da **podučiteljev ni več na Kranjskem!** Zato pa mestni in sploh kranjski slovenski učitelji kličemo: „Hvala in slava vrlim, domoljubnim mestnim očetom Ljubljanskim!